

IL-LIĠI DWAR IL-GUARDIANSHIP

Kitba ta' Fred Bezzina

Introduzzjoni

Il-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilita ilha għal dawn l-aħħar għaxar snin taħdem biex ikun hawn liġi dwar il-Guardianship. Il-Kummissjoni dejjem sostniet li l-ġenituri ta' persuni b'diżabilita li ma jistgħu jieħdu ħsieb tagħhom infushom kompletament għandhom bżonn li jkollhom persuna li tibqa' tiegħu ħsiebhom skont il-bżonn ta' kull persuna. Is-sistema kif kienet ma kienetx waħda aċċettabli għal żewġ raġunijiet:

- a) il-Liġi kienet taħseb li persuna b'diżabilita jew kapaċi kompletament tiegħu ħsieb tagħha infisha jew le. Kienet tpoġġi lil dawn il-persuni f'keffa waħda u hekk dawn il-persuni jew jibqgħu mingħajr għajjnuna jew inkellha jitilfu d-drittijiet ċivili kollha għax jispiċċaw interdetti mill-Qorti.
- b) Min kien jinħatar kuratur u jassumi r-responabbilita kollha ta' din il-persuna kien obligat li jagħti rendikont ta' għemilu meta l-persuna interdetta tmut. Dan ma kienx joffri kontabilita adegwata u l-kuratur għandu jkun aktar kontabbli ta' x'ikun għamel.

Għalhekk il-Kummissjoni hejjiet liġi biex tindirizza dawn il-problemi. L-uffiċċju tal-Avukat tar-Repubblika fil-waqt li qabel ma' dawn il-prinċipji sostna li aħjar isiru emendi għall-liġijiet imsejha Kodiċi Ċivili u Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili milli ssir Liġi oħra.

Fis-7ta' Diċembru 2012 il-Parlament Malti, bi qbil unanimu, għadda din il-Liġi. Din il-Liġi mux biss wiegħbet għal problemi li kien hemm imma rrendit lil Malta aktar konformi mal-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet tal-Persuni b'Diżabilita tal-Ġnus Maqgħuda, speċifikament Artiklu 19.

Guardianship Board

Permezz ta' din il-Liġi se jitwaqqaf il-Bord dwar il-Guardianship li se jieħu ħsieb it-tmexxija ta' din il-Liġi. Dan il-Bord, li jinħatar għall-tlett snin, hu kompost minn imħallef jew magistar, li jista' jkun irtirat, u żewġ membri wieħed maħtur min-naħa tas-settur tas-saħħa mentali u l-ieħor min-naħa tal-persuni b'diżabilita. Dawn iż-żewġ membri jinħatru wara konsultazzjoni mal-għaqdiet konċernati. Dan il-Bord hu maħtur mill-Prim Ministru fuq il-parir tal-Ministru

responsabbli wara konsultazzjoni mal-Kumistat Soċjali tal-Parlament Malti. Uffiċjal pubbliku jiġi maħtur biex jokkupa l-kariga ta' Registratur ta' dan il-Bord. Dan kollu juri l-importanza ta' dan il-Bord u s-serjeta li jrid jimxi biha.

Il-Bord għandu s-setgħa ji jaħtar u jissotwixxi l-guardians, joħroġ guardianship order għal kull persuna li jkollha bżonn guardian u jirċievi u jeżamina r-rapporti li jsiru mill-guardians. Il-Bord hu obbligat li jisma' kull każ fi żmien 30 ġurnata.

Persuna interessata tista' tappella minn deċiżjoniet tal-Bord minħabba punti ta' liġi quddiem il-Qorti.

Għal Min hi din il-Liġi

Din il-Liġi hi maħsuba għall-persuni adulti jiġifieri li għandhom aktar minn 18-il sena li għandhom "dizordni mentali jew kundizzjoni oħra li trrendihom inkapaċi li jieħdu ħsieb l-affarjiet tagħhom". Għalkemm il-liġi ma ssemmiex persuni b'dizabilita l-aktar dawk b'nuqqas intellettuali mhemmx dubbju li l-Liġi hi intiża għalihom ukoll. Persuni li jkun legalment taħt tutela jistgħu jitpoġġew taħt guardianship mill-eta ta' 17-il sena bil-għan li jkun hemm transizzjoni aktar faċli. Il-Bord jista' jaħtar kuraturi kongunti biex jieħdu ħsieb ta' aspetti differenti tal-persuna konċernata.

Persuna titpoġġa ta' guardianship jekk il-familjari tagħha, b'mod volontarju, jitolbu li jsir dan lill-Bord. Pero f'ċirkustanzi speċjali, il-Qrati jew l-Avukat Ġenerali jistgħu jitolbu huma lill-Bord biex jinħatar guardian lil xi persuna li huma jhossu li hemm dan il-bżonn. Il-ġenituri għandhom kull dritt li jkomplu jibqgħu jieħdu ħsieb lil uliedhom li ma jistgħux jieħdu ħsieb tagħhom infushom kompletament u jitolbu li jinħatar guardian biss meta jkun hemm xi bżonn legali (ezempju biex jinqasam xi wirt) jew meta jhossu l-bżonn li jaħtru lil xi ħadd ieħor minflok.

Il-Guardians

Il-Guardians għandhom l-obbligu jaraw li l-persuna li qed jieħdu ħsieb tgħix tajjeb, li jsir l-aħjar użu mill-propjeta tagħha u tissapportja lill-persuna konċernata biex hi tkun tista' teżercita d-drittijiet ċivili tagħha. Fil-qadi ta' dawn id-dmijiet il-guardian irid jirrispetta r-rieda tal-persuna, il-ħidma tiegħu trid tkun proporzjonata mal-għanijiet li jridu jintlaħqu, tirrispetta l-liberta tal-għażla tal-persuna konċernata u tiegħu azzjoni biss meta jkun neċessarju. Għahekk il-guardian irid kemm jista' jkun iħalli lill-persuna tagħxi għaliha nnifisha u jgħinnha biex tkun tista' tagħmel dan. Għalhekk hu obbligat li jikkonsulta mal-persuna konċernata, jieħu konsiderazzjoni tad-drittijiet u l-

preferenzi tal-persuni u jinkoraġġixxi l-partecipazzjoni tagħha. Hu jrid jara li l-persuna tiegħu hseib tagħha nnifisha u li ma tkunx esposta għall abbandun, abbuż jew esplotazzjoni. Biex jilhaq dawn l-għanijiet, il-guardian jista' jkun li jkollu bżonn jiffirma għall persuna konċernata.

Dan il-ħidma trid isir skont kif jindikalu l-Bord dwar il-Guardianship. Ma dana kollu l-providement ta' interdizzjoni, jiġifieri li l-persuna titneħħielha d-drittijiet ċivili kollha baqa' hemm u jista' jiġi eżercita permezz ta' talba lill-Qorti.

Taht din il-Liġi, il-Guardian hu ferm aktar kontabbli milli kien qabel. Waqt li baqalu l-obbligu li jrid jipprezenta rapport dettaljat meta tmut il-persuna konċernata, hu jrid jagħmel dan fi żmien 13-il ġimgħa u jrid ukoll jagħti rendikont finanzjarju jekk ittemm dan l-inkariġu u kull meta jitolbu l-bord imma mhux aqas minn darba kull sentejn. Dawn ir-rapport jridu jsiru lill-Bord tal-Guardianship. Dan ifisser li l-guardian irid jagħmel lill-Bord tal-anqas rapport kull sentejn.

Il-Guardian jaħtru l-Bord u l-istess Bord għandu s-setgħa ukoll li jneħħieh jew jibdlu. Meta jiġi biex jaħtar il-guardian, il-bord hu obbligat li jieħu konsiderazzjoni tax-xewqat tal-familja għalkemm mhux obbligat li jsegwihom. Għalhekk daww il-ġenituri li jixtiequ li l-guardian għal uliedhom jinħatar wara mewthom, tajjeb li jindikaw il-persuna li jixtiequ bil-miktub fit-testament jew f'xi dokument li jkun jista' jintwera lill-Bord. Il-Bord hu obbligat li ma jaħtar xi persuna bħala guardian li jista' jkollha kunflitt ta' interess u jista' jaħtar guardian b'mod temporanju pero l-perjodu ta' din il-ħatra temporanja ma jistax ikun itwal minn 26 ġimgħa. Jekk jiskadi dan il-perjodu, il-Bord irid bil-fors jaħtar guardian permanenti.

Konklużjoni

Il-Liġi tal-Guardianship hi għodda importanti ħafna biex tgħin lill-ġenituri jwieġbu għall-mistoqsija ta' se jiġri minn uliedhom meta huma ma jkunux jistgħu jibqgħu jieħdu hseib ta' uliedhom li ma jistgħux jieħdu hseib tagħhom infushom kompletament. Hi ukoll għodda biex tassigura, li fil-waqt li ma jkunx hemm esplotazzjoni u abbuż, il-persuni li ma jistgħux jieħdu hseib tagħhom infushom kompletament, ikollhom is-sapport neċessarju skont il-bżonnijiet differenti tagħhom. Issa hu importanti ħafna li jitwaqqaf il-Guardianship Board biex din il-liġi tkun tista' tibda taħdem għall-ġid persuni kollha li għandhom dan il-bżonn u l-famiji tagħhom.